

สภาพทั่วไปและฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของโครงการเลี้ยงไก่ไข่ในระหว่าง พ.ศ. 2520-2521 ข้างต้น จะเห็นได้ว่า โครงการประสบความสำเร็จพอสมควรและความสำเร็จของโครงการย่อมจะมีส่วนอำนวยความสะดวกประโยชน์ให้กับเกษตรกรและครอบครัวบ้าง ในบทนี้จึงได้ศึกษาถึงผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับทั้งในรูปที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินนั้น จะทำให้สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวและฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรดีขึ้นหรือไม่ และความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อระบบการดำเนินงานในโครงการ รวมทั้งปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงานโครงการ โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์สมาชิกเกษตรกรในหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 จำนวน 67 ครอบครัว ดังต่อไปนี้

สภาพทั่วไปและฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

1. ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรและบุคคลในครอบครัว

หมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 ประกอบด้วยสมาชิกเกษตรกรจำนวน 67 ครอบครัว รวม 332 คน จำแนกได้เป็นผู้ที่ใส่แรงงานได้ จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 53.31 นอกนั้นเป็นเด็กที่อยู่ในวัยเรียน เด็กอ่อนและคนแก่รวม 154 คน คิดเป็นร้อยละ 46.69 สำหรับเกษตรกรซึ่งในทันทีหมายถึงหัวหน้าครอบครัวจะมีอายุโดยเฉลี่ย 35 ปี จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในแต่ละครอบครัวโดยเฉลี่ย 5 คน เกษตรกรจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 94.03 จะเป็นผู้ที่สมรสแล้ว และจำนวนบุตรของเกษตรกรโดยเฉลี่ย 3 คน

ระดับการศึกษาและความรู้ทางช่างฝีมือของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 77.61 จะจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และเกษตรกรซึ่งมีความรู้ทางช่างฝีมือจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 41.79 ของเกษตรกรทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 ระดับการศึกษาและความรู้ทางช่างฝีมือของเกษตรกร

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	12	17.91
ประถมศึกษาปีที่ 4	52	77.61
สูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	3	4.48
	<u>67</u>	<u>100.00</u>
ความรู้ทางช่างฝีมือ		
ช่างไม้	11	11.42
ช่างจักสาน	5	7.46
ช่างปูน	4	5.97
ช่างเครื่องยนต์	3	4.48
อื่น ๆ (ช่างตัดผม, ช่างแกะสลัก, ช่างซ่อมวิทยุ, ช่างซ่อมจักรยาน)	5	7.46
	<u>28</u>	<u>41.79</u>

2. การประกอบอาชีพ รายได้ และภาวะหนี้สินของเกษตรกรก่อนเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านสหกรณ์ 1

ก่อนเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 79.10 จะมีอาชีพทางการเกษตร และรับจ้างแรงงานในระยะที่ว่างจากการเพาะปลูก ดังรายละเอียดในตารางที่ 5.2 รายได้ของเกษตรกรเฉลี่ยประมาณปีละ 4,919 บาท เกษตรกรที่มีรายได้สูงสุดประมาณปีละ 24,000 บาท เป็นผู้มีอาชีพทำไร่ยาสูบ และค้าขายในระหว่างที่ว่างจากการเพาะปลูก ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำสุดประมาณปีละ 1,500 บาท

ตารางที่ 5.2 การประกอบอาชีพของเกษตรกรก่อนเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านสหกรณ์
ที่ 1

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำไร่, ทำนา, ทำสวน	53	79.10
เก็บใบเมี่ยง	5	7.46
รับจ้างแรงงาน	4	5.97
ค้าขาย	2	2.99
อื่น ๆ (เก็บของป่า, ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ, พนักงานขับรถ)	3	4.48
	<u>67</u>	<u>100.00</u>

สถานะหนี้สิน ก่อนเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 86.57 ไม่มีการกู้ยืมเงินมาลงทุน ทั้งนี้เพราะว่า ไม่มีหลักทรัพย์ที่จะนำไปประกันเงินกู้ ส่วนการกู้ยืมจากญาติพี่น้องจะกู้ได้เพียงเล็กน้อยเพื่อใช้จ่ายบริโภคเท่านั้น เกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินมาลงทุนเพาะปลูก มีเพียงร้อยละ 13.43 นั้น เพราะเป็นสมาชิกของสหกรณ์และสมาชิกของกลุ่มทำไร่ จึงสามารถกู้ยืมเงินมาลงทุนได้

3. การประกอบอาชีพระหว่างเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1

การเพาะปลูก เกษตรกรจะได้รับแบ่งพื้นที่เพื่อทำการเพาะปลูกประมาณคนละ 5 - 6 $\frac{1}{2}$ ไร่ และปลูกพืชเศรษฐกิจตามที่คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ฯ กำหนดไว้ ได้แก่ ถั่วลิสง ข้าวโพด งามแดง

การเลี้ยงสัตว์และทำสวนครัว ในบริเวณที่อยู่อาศัยของเกษตรกรซึ่งแต่ละครอบครัว จะได้รับแบ่งเนื้อที่ประมาณ 1 $\frac{1}{2}$ ไร่ ซึ่งเกษตรกรจะสามารถใช้เนื้อที่ในบริเวณดังกล่าวเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู นอกจากนี้ก็อาจจะทำสวนครัว เพื่อบริโภคเองหรือขายเป็นการ

หารายได้เสริมอีกทางหนึ่ง. จากการสอบถามสมาชิกเกษตรกร ซึ่งมีการเลี้ยงหมูในระหว่าง พ.ศ. 2521 มีจำนวน 27 ครอบครั้ว คิดเป็นร้อยละ 40.30 ส่วนสมาชิกที่มีรายได้จากการทำสวนครัวมีจำนวน 11 ครอบครั้ว คิดเป็นร้อยละ 16.42 สมาชิกอื่น ๆ อาจจะมีการทำสวนครัวบ้าง แต่ไม่ได้นำออกขาย

นอกจากนี้ ในระหว่างฤดูแล้งซึ่งไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ เกษตรกรส่วนใหญ่ก็จะออกไปรับจ้างแรงงานนอกหมู่บ้านบ้าง หรืออาจจะเก็บของป่าขายเพื่อหารายได้เพิ่มเติม

ปัญหาในการประกอบอาชีพในระหว่างที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 เกิดขึ้นเนื่องจากการขาดแคลนน้ำเพื่อการเพาะปลูก และเนื้อที่ในบริเวณที่เพาะปลูกนั้น ความอุดมสมบูรณ์ต่ำจึงทำให้รายได้จากการเพาะปลูกไม่เพียงพอที่จะดำรงชีพอยู่ได้ ดังนั้นทางคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ฯ จึงได้พิจารณาให้ความช่วยเหลือและด้วยการสนับสนุนของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์อุตสาหกรรม จำกัด จัดตั้งโครงการเลี้ยงไก่ไข่ขึ้น เพื่อให้เกษตรกรและสมาชิกในครอบครั้วได้มีอาชีพในการเลี้ยงไก่ไข่อีกอาชีพหนึ่ง โครงการเลี้ยงไก่ไข่นี้ เมื่อดำเนินงานเต็มที่แล้วจะสามารถรับคนเข้าทำงานได้ประมาณ 40 - 45 คน ซึ่งเท่ากับช่วยให้แรงงานส่วนหนึ่งของหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 ได้มีงานทำและมีรายได้ตอบแทนประจำ แต่เนื่องจากจำนวนแรงงานในหมู่บ้านซึ่งมีถึง 177 คน ในระหว่างฤดูแล้ง มิได้ทำการเพาะปลูก ส่วนใหญ่จึงว่างงาน ต้องออกไปรับจ้างแรงงานนอกหมู่บ้านเพื่อหารายได้พิเศษ ทำให้เกิดปัญหาการเรียกร้องสิทธิของการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ว่าควรจะได้เข้าทำงานในโครงการเลี้ยงไก่ไข่เท่ากันทุกคน ฉะนั้น จึงได้มีการตกลงเกี่ยวกับการเข้าทำงานในโครงการฯ กล่าวคือ ให้แต่ละครอบครั้วเข้าทำงานในโครงการเลี้ยงไก่ไข่ได้เพียงครั้งละคนเดียว ซึ่งอาจจะเป็นเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครอบครั้ว หรือสมาชิกอื่น ๆ ของครอบครั้วก็ได้ และใช้วิธีหมุนเวียนกันไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ทุกครอบครั้วมีโอกาสได้เข้าทำงานในโครงการเลี้ยงไก่ไข่ได้ ซึ่งเป็นการช่วยให้ทุกครอบครั้วได้รับรายได้เพิ่มขึ้น

4. รายได้และรายจ่ายของเกษตรกร

รายได้ของเกษตรกร ประกอบด้วยรายได้จากการเพาะปลูก รายได้จาก การเลี้ยงสัตว์และรายได้อื่น ๆ เมื่อว่างจากงานทางเกษตรกรรม นอกจากนี้ รายได้ที่สำคัญสำหรับเกษตรกรก็ได้แก่ รายได้ที่ได้รับจากโครงการเลี้ยงไก่ไข่ สำหรับเกษตรกร หรือบุคคลในครอบครัวที่ทำงานในโครงการเลี้ยงไก่ไข่ และรายได้ประกันขั้นต่ำ หรือเงินปันผลจากโครงการเลี้ยงไก่ไข่ ซึ่งเริ่มได้รับตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2522

ใน พ.ศ. 2520 จากการสำรวจของกองประเมินผล สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวประมาณ 9,323.72 บาท หรือประมาณเดือนละ 776.98 บาท ต่อครอบครัว

ใน พ.ศ. 2521 จากการสำรวจของผู้วิจัย รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว ประมาณ 12,829.67 บาท หรือประมาณเดือนละ 1,069.14 บาท ต่อครอบครัว ดังรายละเอียดในตารางที่ 5.3

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.3 รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวในระหว่าง พ.ศ. 2521

แหล่งที่มาของรายได้	เฉลี่ยต่อครอบครัวต่อปี (บาท)	ร้อยละ
รายได้จากการเพาะปลูก	3,553.76	27.70
รายได้จากการเลี้ยงสัตว์และทำสวนครัว	632.51	4.93
รายได้จากการรับจ้างแรงงาน อื่น ๆ (งานฝีมือ, เกษของป่าชาย, สวนคา, คาชาย)	687.39 195.07	5.36 1.52
รายได้จากค่าแรงและเงินเดือนจากโครงการ เลี้ยงไก่ไข่	3,760.94 ¹	29.31
เงินปันผลจากโครงการเลี้ยงไก่ไข่	<u>4,000.00²</u>	<u>31.18</u>
รวม	<u>12,829.67</u>	<u>100.00</u>

ที่มา : 1) และ 2) จากแผนกบัญชีโครงการเลี้ยงไก่ กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์

จะเห็นได้ว่ารายได้ขั้นต่ำจากโครงการเลี้ยงไก่ซึ่งแต่ละครอบครัวได้รับสำหรับใน พ.ศ. 2522 ระยะเวลา 5 เดือน รวมเป็นเงิน 4,000 บาทต่อครอบครัว ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 31.18 ของรายได้ทั้งหมด และรายได้จากเงินเดือนและค่าแรงที่ทำงานในโครงการเลี้ยงไก่ โดยเฉลี่ยต่อครอบครัวประมาณ 3,760.94 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.31 ของรายได้ทั้งหมด ในขณะที่รายได้จากการเพาะปลูกโดยเฉลี่ยต่อครอบครัวประมาณ 3,553.76 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.70 ของรายได้ทั้งหมด จึงอาจกล่าวได้ว่า ผลตอบแทนที่ได้รับจากโครงการเลี้ยงไก่นั้นมีความสำคัญต่อครอบครัวเกษตรกรและช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพียงพอที่จะดำรงชีพในหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 ต่อไป

รายจ่ายของเกษตรกรจะแบ่งออกเป็น รายจ่ายในส่วนที่เกี่ยวกับการลงทุน
เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์และทำสวนครัว และค่าใช้จ่ายประจำครอบครัว

รายจ่ายในการลงทุนเพาะปลูกได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าจ้างไถ ค่า
จ้างแรงงาน ค่าเครื่องมือเพาะปลูก ส่วนคูปูย และยาฆ่าแมลง เกษตรกรจะได้รับ
ความช่วยเหลือจากทางสำนักงานโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ ส่วนรายจ่ายในการเลี้ยงสัตว์นั้น
เกษตรกรในหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 จะมีการเลี้ยงหมูเพียงอย่างเดียว รายจ่ายก็จะมีค่าพันธุ์
ค่าอาหาร ค่ายารักษาโรค ส่วนค่าทำคอกนั้น ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เพราะเกษตรกร
จะตัดไม้จากในป่ามาสร้างขึ้นเอง

ค่าใช้จ่ายประจำครอบครัว ที่สำคัญได้แก่ ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า ค่า
ซ่อมแซมบ้าน ค่ายารักษาโรค ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าซื้อของใช้อื่น ๆ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ
การเดินทางและค่างานบุญ เป็นต้น

ใน พ.ศ. 2520 จากการสำรวจของกองประเมินผล สำนักงานเร่งรัด
พัฒนาชนบท รายจ่ายโดยเฉลี่ยต่อครอบครัวประมาณปีละ 19,414.- บาท หรือประมาณ
เดือนละ 1,617.83 บาท

ใน พ.ศ. 2521 จากการสำรวจของผู้วิจัย ปรากฏว่า รายจ่ายโดยเฉลี่ย
ต่อครอบครัวประมาณปีละ 17,953.56 บาท หรือประมาณเดือนละ 1,469.13 บาท

ศูนย์ สหวิทยพัฒนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.4 เปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายโดยเฉลี่ยต่อครอบครัวต่อปี

	<u>พ.ศ. 2520</u>	<u>พ.ศ. 2521</u>
	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนเงิน (บาท)
รายได้	9,323.72	12,829.67
รายจ่าย	<u>19,414. -</u>	<u>17,953.56</u>
รายจ่ายมากกว่ารายได้	<u>10,090.28</u>	<u>5,123.89</u>
อัตราส่วนของรายได้ต่อรายจ่าย	48.03 %	71.46 %

จากตารางที่ 5.4 จะเห็นได้ว่าใน พ.ศ. 2520 รายได้ของเกษตรกร เมื่อเทียบกับรายจ่าย ปรากฏว่ารายจ่ายของเกษตรกรจะมากกว่ารายได้ถึง 10,090.28 บาท เมื่อเทียบอัตราส่วนของรายได้ต่อรายจ่ายจะได้ 48.03 % ซึ่งหมายถึงเกษตรกรจะมีรายได้ประมาณ 48.03 % ของรายจ่ายเท่านั้น ส่วนใน พ.ศ. 2521 รายจ่ายจะมากกว่ารายได้ จำนวน 5,123.89 บาท เมื่อเทียบอัตราส่วนรายได้ต่อรายจ่ายจะเท่ากับ 71.46 % แสดงว่าฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรใน พ.ศ. 2521 ดีขึ้นกว่าใน พ.ศ. 2520

5. ภาวะหนี้สินของเกษตรกร

เกษตรกรแต่ละครอบครัวจะได้รับอนุมัติให้กู้ยืมจากธนาคารกรุงไทย จำกัด ในวงเงิน 16,000 บาทต่อปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี เพื่อนำมาใช้ในการลงทุน และเพื่อการบริโภคในระหว่างที่ยังไม่มีรายได้ และเมื่อเกษตรกรขายผลผลิตได้แล้วจึงจะชำระคืนเงินกู้ แต่เนื่องจากผลการเพาะปลูกใน พ.ศ. 2520 ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เกษตรกรส่วนใหญ่จึงไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ให้ธนาคารและบางคนก็ไม่อาจจะกู้ยืมเงินได้อีกเนื่องจากได้กู้ยืมเต็มวงเงินที่กำหนด ดังนั้นจึงเกิดปัญหาที่จะค้างชำระเพราะว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีเงินพอที่จะซื้อข้าวสาร ซึ่งทางบริษัทเจริญโภคภัณฑ์อุตสาหกรรม จำกัด จึงต้องให้ความ

ช่วยเหลือโดยการให้กู้ยืมเงินเพื่อซื้อข้าวสารบริโภค โดยมีได้คิดดอกเบี้ย และให้ผ่อนชำระคืนจากเงินปันผลที่จะได้รับจากโครงการเลี้ยงไก่ไข่ เดือนละ 200 บาท โดยเริ่มชำระคืนตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2521 เป็นต้นไป

ตารางที่ 5.5 หนี้สินเงินกู้ยืมของเกษตรกรโดยเฉลี่ยต่อครอบครัว

	31 ธันวาคม 2521	31 ธันวาคม 2520
	(บาท)	(บาท)
เงินกู้ธนาคาร ¹ โดยเฉลี่ยต่อครอบครัว	12,281.46	11,615.88
หนี้คาวสาร ² โดยเฉลี่ยต่อครอบครัว	<u>2,423.57</u>	<u>1,731.13</u>
รวม	<u>14,705.03</u>	<u>13,347.01</u>

- ที่มา : 1) จากรายงานเงินกู้เบิกเกินบัญชี ธนาคารกรุงไทยจำกัด (สาขา เชียงใหม่)
- 2) จากแผนกบัญชีโครงการเลี้ยงไก่ไข่ กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์

จากตารางที่ 5.5 จะเห็นได้ว่า หนี้สินของเกษตรกรโดยเฉลี่ยต่อครอบครัวในวันสิ้นปี พ.ศ.2521 จะสูงเกินกว่าในวันสิ้นปี พ.ศ.2520 ทั้งนี้เนื่องจากเงินกู้ยืมเดิมที่เกษตรกรยังไม่สามารถชำระคืนได้หมดและในระหว่างฤดูการเพาะปลูกปี พ.ศ. 2521 เกษตรกรได้กู้ยืมเงินมาเพิ่มขึ้นอีก แต่อย่างไรก็ตาม เกษตรกรที่สามารถชำระคืนเงินกู้ธนาคารได้หมดในปี พ.ศ.2521 นี้ มีอัตราร้อยละ 2.98 และเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 56.72 จะมีหนี้สินเงินกู้ธนาคารในระหว่าง 13,000 - 15,999 บาท

6. การออมทรัพย์และการซื้อทรัพย์สินของเกษตรกร

แม้ว่าโดยเฉลี่ยแล้วหนี้สินของเกษตรกรส่วนใหญ่จะสูงขึ้นใน พ.ศ. 2521 แต่มีได้หมายถึงว่า เกษตรกรมีฐานะทางเศรษฐกิจเลวลงเท่าเดิม ทั้งนี้จะเห็นได้จากการที่

เกษตรกรบางส่วนยังมีการเก็บออมเงินและมีการซื้อทรัพย์สินต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

ในด้านการออมทรัพย์ ปรากฏว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 64.18 ยังไม่มีรายได้พอที่จะเก็บออมไว้ แต่เกษตรกรอีกร้อยละ 35.82 มีรายได้เหลือพอเก็บออมไว้บ้าง โดยเฉลี่ยประมาณ 1,258.30 บาทต่อครอบครัว ใน พ.ศ. 2521 นี้ เกษตรกรที่มีเงินออมสูงสุดประมาณ 10,000 บาท ซึ่งออมไว้ในรูปเงินฝากประจำในธนาคาร

ในด้านการซื้อทรัพย์สินต่าง ๆ ปรากฏว่าในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2521 เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 83.58 จะมีการซื้อทรัพย์สินต่าง ๆ ส่วนเกษตรกรอีกร้อยละ 16.42 ไม่ค่อยซื้อทรัพย์สินเพิ่มขึ้นเลย รายละเอียดของทรัพย์สินที่ซื้อ ปรากฏในตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6 การซื้อทรัพย์สินของเกษตรกรในระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2521

ทรัพย์สินที่เกษตรกรซื้อ	พ.ศ. 2520		พ.ศ. 2521	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จักรยานสองล้อ	13	19.40	16	23.88
จักรยานยนต์	1	1.49	16	23.88
จักรเย็บผ้า	3	4.48	3	4.48
วิทยุ	4	5.97	24	35.82
นาฬิกาข้อมือ	2	2.98	14	20.89
นาฬิกาปลุก	-	-	2	2.98

จากตารางที่ 5.6 จะเห็นได้ว่า จำนวนเกษตรกรที่มีการซื้อทรัพย์สินต่าง ๆ ใน พ.ศ. 2521 นั้นมากกว่าใน พ.ศ. 2520 แสดงว่าฐานะของเกษตรกรส่วนใหญ่ดีขึ้น

7. สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว

จากการสอบถามเกษตรกร เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว ก่อนย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 เทียบกับสภาพในปัจจุบัน (ขณะที่ทำการสัมภาษณ์) เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 70.15 ให้ความเห็นว่า สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวดีขึ้นกว่าเดิม เกษตรกรอีกร้อยละ 26.86 เห็นว่าสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวยังคงเป็นเช่นเดิม คือไม่ดีขึ้นแต่ก็ไม่เลวลง แต่เกษตรกรอีกร้อยละ 2.98 ให้ความเห็นว่าสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวของตนเลวลงกว่าเดิมก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านสหกรณ์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามเกี่ยวกับเกษตรกรมีความคิดที่จะย้ายออกจากหมู่บ้านสหกรณ์หรือไม่ ปรากฏว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 94.03 ยังไม่คิดที่จะย้ายออกจากหมู่บ้านสหกรณ์ เพราะเห็นว่า การอยู่ในหมู่บ้านสหกรณ์นี้ ตนได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี แต่เกษตรกรอีกร้อยละ 2.98 กำลังคิดที่จะย้ายออกจากหมู่บ้านสหกรณ์ เพราะคิดว่า การเข้ามาอยู่นี้ทำให้เกิดหนี้สินขึ้น และไม่เห็นชอบด้วยกับการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ ส่วนเกษตรกรอีกร้อยละ 2.98 นั้นมิได้ตอบคำถาม เพราะว่าเพียงย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 ไม่นานนัก

ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเลี้ยงไก่ไข่

จากการสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกหมู่บ้านสหกรณ์ที่ 1 เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเลี้ยงไก่ไข่ร่วมกับบริษัทเจริญโภคภัณฑ์อุตสาหกรรม จำกัด ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์สมาชิกจำนวน 67 ราย โดยการใช้แบบสอบถาม ปรากฏว่าสมาชิกส่วนใหญ่จะสามารถให้ความเห็นได้ แต่สมาชิกบางคนไม่สามารถที่จะตอบคำถามได้ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นผู้ที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านใหม่ และบางคนยังไม่เคยเข้าทำงานในฟาร์มเลี้ยงไก่เลย ดังนั้นจำนวนสมาชิกที่ตอบคำถามแต่ละข้อจึงไม่เท่ากัน ดังที่ได้แสดงไว้ในหมายเหตุของแต่ละตารางต่อไปนี้

1. ความเห็นของสมาชิกในการที่บริษัท เข้ามาช่วยเหลือในด้านการบริหารงานโครงการเลี้ยงไก่ไข่ สมาชิกส่วนใหญ่มีความพอใจในการที่บริษัท เข้ามาช่วยในการบริหารงานฟาร์มและงานด้านการตลาด ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า สมาชิกได้ประสบปัญหาในการเลี้ยงไก่ไข่จำนวนมากมาก่อน ดังนั้น เมื่อมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความชำนาญ มาคอยให้คำแนะนำและความรู้ด้านวิชาการต่าง ๆ สมาชิกร้อยละ 98.46 จึงมีความพอใจ และสมาชิกเพียงร้อยละ 1.54 เท่านั้นที่มีความรู้สึกเฉย ๆ ดังที่แสดงในตารางที่ 5.7

ตารางที่ 5.7 ความเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับการที่บริษัทเข้ามาช่วยเหลือด้านการบริหารงานโครงการเลี้ยงไก่ไข่

ความเห็นของสมาชิก	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
พอใจ	64	98.46
เฉย ๆ	1	1.54
ไม่พอใจ	-	-
รวม	65	100.00

หมายเหตุ สมาชิกไม่ตอบคำถาม 2 ราย (ร้อยละ 2.98)

2. ความเห็นเกี่ยวกับระบบการทำงานรวม ระหว่างบริษัทกับกลุ่มเกษตรกร จากการสอบถามถึงระบบการทำงานรวมระหว่างบริษัทกับกลุ่มเกษตรกรว่า มีผลดีหรือไม่ดีอย่างไร สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 98.46 มีความเห็นว่า มีผลดี และสมาชิกเพียงร้อยละ 1.54 เท่านั้น ที่เห็นว่าไม่ดี และสมาชิกได้ให้เหตุผลดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 5.8

ตารางที่ 5.8 เหตุผลของทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อการทำงานร่วมระหว่าง
บริษัทกับกลุ่มเกษตรกร

เหตุผลของสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
<u>สมาชิกที่เห็นว่า มีผลดี จำนวน 64 ราย (ร้อยละ 98.46)</u>		
เพราะ - บริษัทให้ความรู้ในการเลี้ยงสัตว์ (ไก่ไข่)	24	37.50
- ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ที่แน่นอน	22	34.375
- บริษัทให้ความช่วยเหลือเมื่อเกษตรกรเดือดร้อน	10	15.625
- ช่วยให้สมาชิกมีงานทำเพิ่มขึ้นในฤดูแล้ง	10	15.625
- ช่วยให้ลูกหลานเกษตรกรมีอาชีพ	7	10.937
- ได้ความรู้ในด้านการตลาดและบริษัทช่วยหาตลาดให้ได้	6	9.375
- การทำงานร่วมกันหลายฝ่าย มีหลายความคิดช่วยให้ การตัดสินใจต่าง ๆ ดีขึ้น	6	9.375
- ได้อาศัยความรู้ความชำนาญของบริษัทช่วยควบคุม ทำให้ ไม่เกิดผลเสียต่อกิจการ	5	7.812
- การทำงานมีระเบียบ มีการประสานงานกันดี และไม่มี การเอาเปรียบซึ่งกันและกัน	4	6.250
- ช่วยให้เกษตรกรเข้าใจวิธีการทำงานดีขึ้น เมื่อบริษัท ถอนตัวออกไปก็จะทำงานกันเองได้	4	6.250
- ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลไปได้	2	3.125
- คัดปัญหาความรับผิดชอบของเกษตรกรไปได้	1	1.562

เหตุผลของสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
<u>สมาชิกที่เห็นว่า ไม่ดี จำนวน 1 ราย (ร้อยละ 1.54)</u>		
เพราะ - เกษตรกรต้องทำงานตามคำสั่งของบริษัท	1	-
- การทำงานต้องขึ้นกับกลุ่มเกษตรกร และบริษัท ซึ่งสมาชิกแต่ละคนอาจจะไม่รู้เห็นด้วย	1	-

- หมายเหตุ 1. สมาชิกแต่ละคนตอบได้หลายเหตุผลในคราวเดียวกัน
2. สมาชิกไม่ตอบคำถาม 2 ราย (ร้อยละ 2.98)

3. เจ้าหน้าที่บริษัทที่ทำงานในโครงการฝ่ายใดที่สมาชิกเห็นว่าให้ความช่วยเหลือและให้ประโยชน์ต่อสมาชิกมากที่สุด จากการสอบถามปรากฏว่า สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายฟาร์มมากที่สุด ดังที่แสดงในตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 5.9 เจ้าหน้าที่บริษัทที่ให้ความช่วยเหลือและให้ประโยชน์สมาชิกมากที่สุด

เจ้าหน้าที่บริษัท	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ฝ่ายฟาร์ม	32	62.74
ฝ่ายการตลาด	12	23.53
ฝ่ายการเงินและการบัญชี	<u>7</u>	<u>13.73</u>
รวม	<u>51</u>	<u>100.00</u>

- หมายเหตุ 1. สมาชิกไม่ตอบคำถามจำนวน 3 ราย (ร้อยละ 5.97)
2. สมาชิกที่เห็นว่าเจ้าหน้าที่บริษัททุกฝ่ายให้ความช่วยเหลือและให้ประโยชน์เท่ากันจำนวน 12 ราย (ร้อยละ 17.91)

จากตารางที่ 5.9 จะเห็นได้ว่า สมาชิกร้อยละ 62.74 เห็นว่าได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายฟาร์มมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก สมาชิกส่วนใหญ่ที่ทำงานในฟาร์ม และเคยผ่านการทำงานในฟาร์มมีจำนวนมากกว่าในฝ่ายอื่นประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งก็คือ สมาชิกเห็นว่าผู้จัดการฝ่ายฟาร์มนั้นเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือมานานกว่าฝ่ายอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรเป็นอย่างดี สำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นนั้นมิได้ทำงานอยู่ในหมับาน ดังนั้นสมาชิกบางคนจึงอาจจะไม่รู้จัก และเห็นว่า งานฝ่ายบัญชีนั้นต้องการเฉพาะผู้ที่มีความรู้และไม่สามารถฝึกได้ในระยะเวลาสั้น เช่นเดียวกับงานในฟาร์ม เป็นต้น สำหรับสมาชิกส่วนที่เห็นว่าเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายให้ความช่วยเหลือและให้ประโยชน์เท่ากันหมด ส่วนใหญ่กล่าวว่างานทุกฝ่ายก็มีความสำคัญเท่า ๆ กัน และทุกคนให้ความช่วยเหลือคือ งานจึงประสบความสำเร็จ

4. ในการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่บริษัท เคยมีปัญหาขัดแย้งเกิดขึ้นหรือไม่ สมาชิกจำนวน 7 ราย ที่ไม่ได้ตอบคำถามนี้ เนื่องจากยังไม่เคยเข้าทำงานในฟาร์ม ส่วนสมาชิกที่ตอบคำถามนั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 95 ตอบว่าไม่เคยมีปัญหาขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ และสมาชิกร้อยละ 5 ของผู้ตอบคำถาม บอกว่า เคยมีปัญหาขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ของบริษัทบางคน เพราะทางกลุ่มเกษตรกรเห็นว่าเจ้าหน้าที่บริษัทรักษายลประโยชน์ของบริษัทโดยไม่คำนึงถึงหลักการของกลุ่มเกษตรกร แต่ปัญหาขัดแย้งกันนั้นก็สามารรถแก้ไขได้ นอกจากนี้ สมาชิกได้ให้ความเห็นว่าบริษัทควรจะมีหลักการของกลุ่มเกษตรกร โดยให้คณะกรรมการกลุ่มบริหารงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ของบริษัทหรือมีหน้าที่จัดการเกี่ยวกับตำแหน่งต่าง ๆ ของโครงการเลี้ยงไก่ไข่

5. ความสามารถในการดำเนินงานโครงการเลี้ยงไก่ไข่ของสมาชิกในปัจจุบัน จากการสอบถามสมาชิกเกี่ยวกับการทำงานในโครงการเลี้ยงไก่ไข่ในปัจจุบันนี้ สมาชิกคิดว่า สามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองโดยไม่มีเจ้าหน้าที่ของบริษัทคอยให้คำแนะนำหรือไม่ ปรากฏว่า สมาชิกที่ตอบคำถามข้อนี้ จะแบ่งออกได้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก สมาชิกที่คิดว่าสามารถทำได้ มีร้อยละ 17.19 กลุ่มที่ 2 สมาชิกที่คิดว่าสามารถทำงานได้เพียงบางส่วน

คือ เฉพาะงานตนเองกำลังทำอยู่ ซึ่งมีร้อยละ 17.19 เช่นกัน ส่วนกลุ่มที่ 3 ได้แก่ สมาชิกที่คิดว่ายังไม่สามารถทำงานด้วยตนเองได้ มีร้อยละ 59.37 และกลุ่มที่ 4 คือ สมาชิกที่ต้องการให้บริษัทช่วยเหลือลวคไป มีร้อยละ 6.25 สำหรับเหตุผลของสมาชิกแต่ละกลุ่มได้แสดงไว้ในตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10 เหตุผลของสมาชิกเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงาน
โครงการด้วยตนเองในปัจจุบัน

เหตุผลของสมาชิกแต่ละกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
<u>กลุ่มที่ 1 สามารถดำเนินงานเองได้ จำนวน 11 ราย</u> (ร้อยละ 17.19)		
เพราะ - ได้ฝึกงานมานานและมีความชำนาญงานดีแล้ว	5	45.45
- เข้าใจระเบียบและวิธีการทำงานดีแล้ว	4	36.36
- ปัจจุบันนี้ก็ทำงานเองอยู่แล้ว	2	18.18
<u>กลุ่มที่ 2 สามารถทำงานได้บางส่วน จำนวน 11 ราย</u> (ร้อยละ 17.19)		
เพราะ - ทำได้เพียงงานในฟาร์ม แต่งานทางด้านการตลาดและ การบัญชียังทำไม่ได้	7	63.64
- ทำได้เฉพาะเวลาที่ไม่มีปัญหา แต่ถ้ามีปัญหา เช่น ไก่เป็นโรค ยังทำไม่เป็น หรือ ถ้ามีคนเข้าใหม่ยัง ไม่ทราบว่า จะสอนงานอย่างไร	2	18.18
- ทำได้แต่คิดว่า จะไม่ตรงเป้าหมายที่ตั้งไว้ และอาจ จะมีการรั่วไหล เพราะเกษตรกรยังไม่สามารถ ควบคุมงานกันเองได้	2	18.18

เหตุผลของสมาชิกแต่ละกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
<u>กลุ่มที่ 3 ยังไม่สามารถดำเนินงานเอง จำนวน 38 ราย</u>		
<u>(ร้อยละ 59.37)</u>		
เพราะ - ยังขาดความรู้ทางวิชาการสมัยใหม่ และสมาชิกส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงเล็กน้อย	13	34.21
- ยังขาดความชำนาญและขาดประสบการณ์	10	26.32
- ยังไม่สามารถตัดสินใจด้วยตนเอง ถ้าหากมี ปัญหาเกิดขึ้น	2	5.26
- ยังไม่สามารถควบคุมงานกันได้	2	5.26
มิได้ให้เหตุผลว่าเพราะอะไร	11	28.95
<u>กลุ่มที่ 4 ต้องการให้บริษัทช่วยตลอดไป จำนวน 4 ราย</u>		
<u>(ร้อยละ 6.25)</u>		
เพราะ - สมาชิกบางคนยังไม่ได้เข้าฝึกงานในโครงการเลย	2	50.00
- ระบบหมุนเวียนให้ทำงานทำให้สมาชิกไม่สามารถทำงานจนเกิดความชำนาญ	2	50.00

หมายเหตุ สมาชิกไม่ตอบคำถามจำนวน 3 ราย (ร้อยละ 4.47)

6. การขยายงานโครงการเลี้ยงไก่ไข่ จากการสอบถามสมาชิกว่าควรจะมีการเพิ่มเล้าไก่เพื่อเลี้ยงไก่ไข่เพิ่มขึ้นอีกหรือไม่ ปรากฏว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 91.05 เห็นว่าควรที่จะเพิ่มขึ้น เพราะว่าสมาชิกในหมู่บ้านที่ 1 จะได้มีงานทำเพิ่มขึ้น มีรายได้มากขึ้น และในปัจจุบันไข่ไก่ของโครงการฯ ยังไม่พอจำหน่าย สมาชิกอีกร้อยละ 5.97 เห็นว่ายังไม่ควรเพิ่ม เพราะว่าจะทำให้ไข่ไก่ลดตลาด ราคาไข่ไก่จะลดลง เนื่องจากในจังหวัดเชียงใหม่มีผู้เลี้ยงไก่มากรายแล้ว ส่วนสมาชิกอีกร้อยละ 2.98 นั้นไม่ได้ตอบคำถาม

ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ เลี้ยงไก่ไข่

เนื่องจากโครงการ เลี้ยงไก่ไข่นี้เป็นโครงการร่วมระหว่างบุคคลหลายฝ่าย ฉะนั้นในการดำเนินงานย่อมมีปัญหาหรืออุปสรรคเกิดขึ้น จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน และสมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ พอสรุปได้ดังนี้

ทางรัฐบาล ตามความเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเห็นว่าบริษัทเอกชนมิได้ทำตามหลักการที่เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของบริษัทได้ตกลงกับคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่บริษัทในระยะเริ่มต้น แสดงให้เห็นว่าต้องการรักษาดุลประโยชน์ของบริษัทอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดขัดแย้งกับสมาชิก และการดำเนินงานของบริษัทเป็นการผูกพันเกษตรกรเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความขัดแย้งในระหว่างสมาชิกกันเองอีกด้วย ได้แก่

1. การทำสัญญาผูกพันระหว่างบริษัทกับกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ฯ ยังไม่เป็นการถูกต้อง ทั้งนี้เพราะว่ากลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ฯ ยังไม่ใช่เจ้าของโครงการ ดังนั้นหากจะมีการทำสัญญาจะต้องทำสัญญาระหว่างบริษัทกับโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ฯ สัญญาฉบับที่บริษัทยื่นเสนอมายังอยู่ในระหว่างการพิจารณา เพื่อมิให้เกิดวัตถุประสงค์หลักของโครงการหมู่บ้านสหกรณ์ฯ

2. การกำหนดเงินเดือนตอบแทนให้สมาชิกที่ทำงานในโครงการ เลี้ยงไก่ไข่ เท่ากับว่าสมาชิกเหล่านั้นเป็นแรงงานของบริษัทและทำให้สมาชิกอื่น ๆ ต้องการที่จะเข้าทำงานด้วย โดยเฉพาะในระหว่างฤดูแล้วที่ว่างจากการเพาะปลูกต่างก็ต้องหางานอื่น ๆ ทำเพื่อหารายได้เพิ่มขึ้น จึงเกิดความขัดแย้งกันขึ้น เพราะต้องการเข้าทำงานในโครงการ เลี้ยงไก่ไข่

3. การจ่ายเงินผลให้สมาชิกครอบครัวละ 800 บาทต่อเดือน เป็นการผิดระเบียบข้อบังคับของกลุ่มเกษตรกร และการจ่ายเงินนั้นก็จ่ายจากเงินกู้ธนาคารของกลุ่มเกษตรกร ย่อมจะทำให้โครงการ เลี้ยงไก่ไข่ไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ภายในกำหนดได้ ขอผูกพันระหว่างบริษัทกับกลุ่มเกษตรกรฯ ย่อมจะยาวนานออกไป

4. การให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่เกษตรกร เช่นการให้กู้ยืมเงินซื้อข้าวสาร ก็เท่ากับเป็นการผูกพันเกษตรกรให้เป็นลูกหนี้ของบริษัทเช่นกัน

สรุปจากความเห็นข้างต้นนี้ ทางหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจึงเห็นว่าควรจะมีการทำความตกลงกับบริษัทเอกชนใหม่ก่อนที่จะทำสัญญาผูกพันกัน

ทางบริษัทเอกชนที่ร่วมโครงการ ตามความเห็นของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนที่ร่วมโครงการเห็นว่า ปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงาน มีดังนี้

1. การบริหารงานร่วมกับหน่วยราชการมักจะทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน ซึ่งต้องปฏิบัติตามระเบียบราชการ ฉะนั้นบางครั้งการรอกำสั่งอนุมัติให้ดำเนินงานได้ จึงมีผลให้ต้องเปลี่ยนแปลงงานที่ได้กำหนดไว้ อย่างเช่น ระเบียบการจัดซื้อซึ่งต้องมีการสืบราคา การประมูล เป็นต้น ทำให้งานก่อสร้างต้องหยุดชะงักไป

2. การทำงานร่วมกับเกษตรกร ไม่สามารถจะกำหนดระเบียบการปฏิบัติงานอย่างเข้มงวด เช่นเดียวกับของบริษัทเอกชนทั่ว ๆ ไปได้ สมาชิกส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ดีว่าเป็นเจ้าของโครงการเลี้ยงไก่ไข่เข้าใจว่าเป็นการทำงานให้บริษัท ฉะนั้นการทำงานจึงทำไม่เต็มที่ และเมื่อเจ้าหน้าที่กำหนดระเบียบการปฏิบัติงานในระยะแรก จึงทำให้เกษตรกรเกิดปฏิกิริยาไม่พอใจ และเห็นว่าเจ้าหน้าที่รักษาดุลประโยชน์ของบริษัท เช่น การกำหนดระเบียบเวลา เข้า-เลิกงาน ซึ่งในระยะแรก สมาชิกบางคนจะมาทำงานสายบ้าง ไม่มาบ้าง หรือเลิกงานก่อนบ้าง เมื่อมีการกำหนดเวลาทำงานจึงทำให้บางคนไม่พอใจ เป็นต้น หรือการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการเข้าออกบริเวณฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่อย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันโรคติดต่อไก่ ทำให้บุคคลทั่ว ๆ ไปเห็นว่าเป็นการกีดกันมิให้บุคคลภายนอกเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือรู้เห็นการทำงานของโครงการเลี้ยงไก่ไข่ เป็นต้น

3. สมาชิกยังขาดความเข้าใจในระบบสหกรณ์ที่ดีพอ ทำให้เกิดอุปสรรคในการบริหารงาน ซึ่งคณะกรรมการดำเนินงานที่ได้รับการเลือกตั้งมาไม่อาจจะตัดสินใจได้ เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ต้องการใช้วิธีการลงคะแนนเสียง อย่างเช่นการรับคนเข้าทำงานในโครงการเลี้ยงไก่ไข่ ซึ่งบางตำแหน่งจำเป็นต้องพิจารณาความสามารถของบุคคลที่จะ

เขาทำงาน เช่น ตำแหน่งผู้จัดการฟาร์ม เป็นต้น แต่สมาชิกก็มีการเรียกร้องโดยให้โหวตในที่ประชุมว่าจะให้ใครเขาทำงาน โดยไม่พิจารณาถึงความสามารถของบุคคลนั้น จึงอาจจะทำให้เกิดผลเสียในการดำเนินโครงการได้

4. เมื่อสมาชิกได้รับฟังความเห็นของบุคคลภายนอกบริษัทเอาเปรียบกลุ่มเกษตรกรและหาผลประโยชน์จากกลุ่มเกษตรกร เป็นต้นว่า ขายอาหารไก่ให้ในราคาแพง สมาชิกบางคนมักจะเชื่อโดยมิได้ทราบว่าขอเท็จจริงเป็นอย่างไร และพยายามที่จะยุยงเหยียดสมาชิกอื่นให้เห็นด้วย เพื่อจะรวมกลุ่มกันขับพอกคณะกรรมการดำเนินงานว่ามีส่วนรู้เห็นด้วย

ทางกลุ่มเกษตรกร จากการสอบถามสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเกี่ยวกับปัญหา หรืออุปสรรคในการดำเนินงานโครงการเลี้ยงไก่ไข่ ปรากฏว่า สมาชิกส่วนใหญ่ต่างก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนน้ำไม่สามารถทำการเพาะปลูกในฤดูแล้ง จึงเกิดการว่างงานขึ้น สมาชิกที่ทำงานในโครงการเลี้ยงไก่ไข่ก็จะมีเงินเดือนตอบแทน ทำให้สมาชิกอื่น ๆ ต้องการที่จะเข้าทำงานในโครงการด้วย แต่โครงการเลี้ยงไก่ไข่สามารถรับสมาชิกเข้าทำงานประมาณ 40 คนเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้สมาชิกทุกคนได้เข้าทำงานจึงใช้วิธีหมุนเวียนกันเข้าทำงาน โดยกำหนดให้สมาชิกที่ทำงานในแต่ละตำแหน่งเมื่อครบกำหนดแล้วจะต้องออกและให้สมาชิกอื่นเข้าทำงานแทน ซึ่งการหมุนเวียนเช่นนี้ย่อมจะทำให้สมาชิกขาดความชำนาญในการทำงานและก็ไม่มีโอกาสที่จะเลื่อนขึ้นไปทำงานในตำแหน่งสูงขึ้น นอกจากนี้ยังอาจจะทำให้เกิดผลเสียขึ้นเพราะการเปลี่ยนคนทำงานบ่อย ๆ และขาดแรงจูงใจในการทำงานเพราะคิดว่าเมื่อครบกำหนดตนก็จะต้องลาออก

เมื่อพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริหารงานที่รับผิดชอบโครงการเลี้ยงไก่ไข่ร่วมกัน ควรจะมีการเจรจาหาทางแก้ไข เพื่อมิให้ปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานต่อไปในภายหน้า

ตามความเห็นของผู้วิจัย สำหรับปัญหาของแต่ละฝ่ายอาจพิจารณาได้ดังนี้

ในแง่รัฐบาล หน่วยงานราชการที่เป็นผู้รับผิดชอบในด้านการประสานงานโครงการ และคอยควบคุมงานให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรจะพิจารณาคำเนิการดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับข้อผูกพันระหว่างบริษัทเอกชนกับกลุ่มเกษตรกร ควรจะได้มีการชี้แจงให้บริษัททราบถึงวัตถุประสงค์ว่า สัญญาที่จะทำขึ้นนั้นจะต้องทำขึ้นระหว่างโครงการหมู่บ้านสหกรณ์กับบริษัท หรือกลุ่มเกษตรกรกับบริษัท และจัดทำสัญญาให้เรียบร้อย เพื่อผลประโยชน์ในการดำเนินงานร่วมกันต่อไป

2. การกำหนดเงินเดือนตอบแทนบุคคลที่ทำงานในโครงการ เลี้ยงไก่ไข่นั้นจะเป็นการถูกต้อง และสาเหตุการขัดแย้งของสมาชิกเป็นผลจากการว่างงานและต้องการเข้าทำงานในระหว่างฤดูแล้ง เพื่อหารายได้เพิ่มเติมมากกว่า ฉะนั้น ทางรัฐบาลควรพิจารณาหาทางแก้ไขการว่างงานของสมาชิกในฤดูแล้ง โดยการเร่งหางานด้านหัตถกรรมอื่น ๆ หรืองานนอกหมู่บ้านให้สมาชิก เพื่อให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งวิธีนี้จะเป็นการแก้ไข ปัญหาด้านเกษตรกร เกี่ยวกับการหมุนเวียนเข้าทำงานในโครงการ เลี้ยงไก่ไข่อีกด้วย

3. สำหรับการจ่ายปันผลซึ่งเป็นการจ่ายผิดระเบียบข้อบังคับกลุ่มเกษตรกรนั้น หากพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องจ่ายเพื่อแก้ปัญหาการครองชีพของเกษตรกร ก็ควรพิจารณาเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหาร คือค่าตอบแทนให้เกษตรกร เนื่องจากสมาชิกต้องมีส่วนรับผิดชอบในเงินกู้ยืมธนาคารร่วมกัน แม้วารายการนี้จะมีผลต่อการชำระคืนเงินกูบบางก็ตามแต่หากพิจารณาในแง่ที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรแล้ว ก็ควรจะตองยอมรับข้อผูกพันดังกล่าวนี้ไปอีกระยะหนึ่ง

4. การที่บริษัทให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่เกษตรกรน่าจะเป็นเพราะว่า ต้องการรักษาสถลประโยชน์ของโครงการ เลี้ยงไก่ไข่มากกว่า เนื่องจากเกษตรกรมีปัญหาเดือดร้อนเกี่ยวกับการครองชีพ คือไม่มีเงินซื้อข้าวสาร ถ้าหากบริษัทไม่ช่วยเหลือ

เกษตรกรยอมลงทุนทางออกเอง ซึ่งอาจจะต้องหนีออกจากหมู่บ้านสหกรณ์ดังเช่นที่ปรากฏ
ในหมู่บ้านสหกรณ์อื่น ๆ งานโครงการเลี้ยงไก่ไข่ก็ต้องล้มเหลว ซึ่งหมายถึงว่าบริษัทต้องชด
ใช้เงินกู้ให้ธนาคาร และมีผลต่อชื่อเสียงของบริษัทเองด้วย

ในแง่ของบริษัทเอกชนที่ร่วมโครงการ ปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงาน
งานของระบบราชการนั้น เป็นเรื่องที่เป็นต้องปฏิบัติตามระเบียบ ซึ่งไม่อาจจะแก้ไข
ได้ ส่วนระบบการทำงานร่วมกับเกษตรกรนั้นขึ้นอยู่กับเทคนิคการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
ที่บริษัทจะสามารถทำให้เกษตรกรเข้าใจระบบงานได้ดีเพียงใด ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการ
ขายอาหารไก่ในราคาแพงนั้น บริษัทก็ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ดีกว่านี้ อุปสรรคดังกล่าว
ย่อมจะไม่เกิดขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย